

technical information, realization of investment projects, development of small and middle enterprises which work in the field of tourism.

Keywords: state budget, tourism, business trip, organized tourism, private travel, investors, investment.

Шевченко Т.Є.
доц., к.т..н. ФММ НТУУ «КПІ»
Мацульська О.О.
студентка ФММ НТУУ «КПІ»

АНАЛІЗ НАСЛІДКІВ ПРОЦЕСУ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СОТ НА РОЗВИТОК МЕТАЛУРГІЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті висвітлено особливості і проблеми розвитку металургійної промисловості України за останні роки, місце металургії порівняно зі світовими виробниками, роль вступу держави до Світової організації торгівлі у розвитку металургії.

Ключові слова: металургійна промисловість, металопродукція, експорт, імпорт, СОТ.

Вступ. На сьогодні ключовим чинником динамічного соціально-економічного розвитку кожної країни незалежно від масштабів її економічного потенціалу є інтеграція національних економік в сучасні світові господарські процеси, в цілому, та в міжнародну торгівлю товарами та послугами.

Динамічний розвиток експорту означає, що товари та послуги національних виробників користуються попитом за кордоном, що створює стимули для розвитку відповідних галузей та підприємств. Разом з тим зростання імпорту також супроводжується цілою низкою позитивних ефектів, зокрема: розширюється асортимент продукції на внутрішньому ринку, зростає конкуренція між національними та іноземними компаніями, що в кінцевому результаті сприяє підвищенню якості продукції та більш повному задоволенню потреб споживачів. Імпорт обладнання є джерелом запровадження найсучасніших технологій виробництва, підвищення ефективності національної економіки та, відповідно, конкурентоспроможності країни на світовому ринку.

Україна – не виняток, оскільки саме високі темпи зростання експорту стали одним з вирішальних факторів відновлення економічного зростання, чому значною мірою сприяла ситуація на світових ринках металів.

Постановка задачі. Мета статті – дослідити зміни в металургійній галузі України після вступу до світової організації торгівлі.

Для досягнення цієї мети у роботі передбачено розгляд комплексу взаємопов'язаних завдань, головними з яких є:

- проаналізувати статистичні дані, що характеризують стан вітчизняної металургії.
- дослідити вплив процесу вступу України до СОТ на динаміку експорту та імпорту вітчизняної металургійної продукції.
- виявити причини низької конкурентоспроможності вітчизняної продукції.
- надати рекомендації щодо закріплення позицій вітчизняних виробників металургійної промисловості на світових ринках.

В основу методології дослідження покладено системний, комплексний підхід до вивчення економічних явищ. Під час написання статті були досліджені існуючі матеріали щодо основних показників розвитку металургійної галузі за остання роки.

Результати дослідження. Членство в СОТ для будь-якої країни є необхідною умовою повноцінної інтеграції у світове господарство. Для України, що має обсяг експорту товарів та послуг, близько половини ВВП, вступ до СОТ забезпечив міжнародно-правовий рівень торговельних стосунків з країнами – членами цієї організації. Україна, за даними Секретаріату СОТ, за обсягами торгівлі займає 33 місце у світовій системі торгівлі, але тільки 82-е місце в рейтингу конкурентоспроможності продукції за 2009-2010 роки (з 133-ох країн, що увійшли до цього звіту). За минулий рік її рейтинг впав ще на 10 позицій, що викликано насамперед негативними наслідками світової фінансової кризи для економіки країни.

Після 15-річних переговорів 18 травня 2008 року Україна приєдналася до СОТ. З одного боку Україна досягла зниження мита на поставку своїх товарів і відкрила для себе ринки 150-ти країн-членів СОТ, з іншого – знизила або обнулила мито на імпорتنі товари.

Після вступу країни до СОТ, країна наростила експорт на 35,8%, а імпорт – на 41,1%. Проте, збільшення об'ємів продажів за кордон відбулося не за рахунок росту товарних обсягів, а за рахунок грошових надходжень від зростання цін на метал, міндобрива та зерно.

Щодо імпорту, то в 2009 році не відбулося його стрімкого зростання через низку причин:

- економічна криза в країні суттєво знизила попит на імпорт та зробила його не вигідним через знецінення гривні. Так, наприклад, у 2009 році було імпортовано 280 тисяч тон м'яса, що вдвічі менше порівняно з 2008 роком;
- побоювання місцевими виробниками іноземних не справдилися. Так, українська промисловість зазнає значного зовнішнього тиску ще з 90-х років ХХ століття, коли країну заповнили імпортні товари зі США (продукти харчування), Японії, Тайваню, Малайзії (електроніка) та Туреччини з Китаєм (легка промисловість). Крім того, радикальне зменшення митних тарифів відбулося ще у 2005р., тому більшість виробників вже були готові до жорсткої конкуренції.

Розглянемо детальніше наслідки вступу України до СОТ для розвитку металургійної промисловості. Тенденції першого року членства України у СОТ по скороченню частки продукції чорної металургії у експорті продовжились. Так, протягом 2010 року (38% експорту) експорт продукції скоротилась на 6% порівняно з 2009 (з 36% у структурі експорту до 32%). В той же час протягом 2005-2008 років експортні поставки металургійної продукції були в межах 41-43%.

Валютні надходження від експорту металу за період з червня 2009 року по березень 2010 року зменшились на 40% порівняно з аналогічним періодом першого року членства, при цьому експорт металу у кількісному виразі фактично залишився на тому ж рівні – 23,2-23,3 млн. тонн. Тобто таке падіння було сформовано за рахунок несприятливої цінової кон'юнктури на металопродукцію, викликану загальними кризовими явищами у світовій економіці. Так, середня експортна ціна у перший рік членства України у СОТ була на рівні 734 дол. США/т, а у другий рік – 428 дол. США/т. Обвал цін на продукцію чорної металургії поставив українських виробників у скрутне становище. У подібній ситуації природно виглядало б часткове переорієнтування на потреби внутрішнього ринку. Але, незважаючи на потенційно значну внутрішню потребу країни у продукції чорної металургії, реально внутрішнє споживання є незначним та базується в основному на потребах будівельного сектору, який у «кризові» 2008-2009 роки перебував у також критичному стані. Так обсяги виконаних будівельних робіт скоротились у 2008 році на 15,8% (до 2007 року) та на 48,2% у 2009 році. Такі фактори призвели до зменшення обсягів виробництва українськими металургійними підприємствами: за даними Державного комітету статистики України у 2009 році металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів становило 73,3% від відповідного показника 2008 року.

Слід відмітити, що негативні наслідки від втрати зовнішніх ринків для українських металургів могли бути набагато більшими, зважаючи на застосування урядами ряду країн додаткових протекціоністських заходів для захисту своїх ринків. Але тут зіграло свою позитивну роль членство України у СОТ. Після вступу до цієї організації металургійна галузь виграла чи не найбільше серед інших секторів української промисловості: відміна квотування у розмірі 1,3 млн тон на ринках ЄС, ускладнення процедур антидемпінгових розслідувань та установлення додаткових обмежень значною мірою сприяли просуванню продукції.

Все ж зазначимо, що світова фінансова криза завадила українським металургам повною мірою скористатись перевагами від членства у СОТ.

Позитивний вплив на динаміку експорту Центральної та Східної Європи також пов'язується із скасуванням кількісних обмежень на шість груп металопродукції, що дозволило суттєво збільшити експорт металопродукції до окремих країн регіону, зокрема до Болгарії – більш як у 3 рази, Румунії – у 1,7 рази тощо.

Позитивна динаміка українського експорту до країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону пов'язана також із скасуванням кількісних обмежень на імпорту металопродукції в країни цього регіону.

Водночас, аналіз роботи промислових підприємств не дозволяє зробити об'єктивних висновків щодо наслідків членства України в СОТ з огляду на негативний вплив світової фінансово-економічної кризи на розвиток вітчизняної промисловості.

В той же час почала вирішуватися проблема з поверненням підприємствам ПДВ, що є однією з вимог СОТ. Так, з початку 2010 року металургійним підприємствам було відшкодовано державою 3,2 млрд. грн. ПДВ, в тому числі ПДВ облігаціями. На сьогодні заборгованість по ПДВ становить 8,6 млрд. грн.

Крім того зберігається негативна тенденція зростання імпорту металопродукції в Україну. Так, імпорту металопродукції в Україну у 2010 році зріс на 80% – до 2,24 млн. тонн проти 1,24 млн. тонн за підсумками попереднього року. Це досить тривожний сигнал, який свідчить про недостатній розвиток внутрішнього ринку. Не менш як 50% обсягу імпорту припало на металопродукцію, аналогічну тій, що виробляється вітчизняними підприємствами і могла бути продана ними в Україні.

Сила української металургії – це одночасно і її слабкість. Залежність України від експорту металургії – критична. Українській продукції з кожним роком все важче на світових ринках.

Незважаючи на тимчасову стабілізацію в галузі є і тривожні тенденції: так, скотившись з сьомого на восьме місце в світовому рейтингу виробників металу, Україні впевнено сповзає на дев'яте місце. І це не межа. Українську металургію чекає нелегка боротьба за виживання, результат якої далеко не визначений.

У 2010 році в Україні було вироблено 33,3 мільйона тонн металу. За шість місяців 2011 року – трохи більше 17 мільйонів тонн, а прогнозні оцінки не передбачають активізації попиту на світовому ринку. Це означає, що минулорічний рівень виробництва навряд чи буде істотно перевищений.

Схоже, рекордний показник 2007 року - 43,7 мільйона тонн - ще надовго, якщо не назавжди, буде залишатися недосяжним. Втім, і результат кризового 2008 року – 38,1 мільйона тонн – навряд чи вдасться перевершити найближчим часом.

Офіційна рентабельність металургії за чотири місяці 2011 року становила 1,2%. Причина – виробничі потужності українських меткомбінатів зношені більш ніж на 60%. Крім того, неухильно підвищуються виробничі витрати через подорожчання сировини, енергоносіїв, тарифного тиску залізничних перевізників.

Продуктивність праці на більшості підприємств сектора - на рівні 50-річної давнини, що пов'язано з технологічною відсталістю виробництв і неефективною організацією праці. У сортаменті української металопродукції

переважають напівфабрикати, попит на які через зазначені світові тенденції буде знижуватися.

В результаті, Україна програє і зовнішній, і внутрішній ринки. У 2010 році на внутрішньому ринку споживалося лише 21,2% виробленої в країні металопродукції. При цьому 38,5% металопродукції, спожитої всередині країни, становив імпорт.

Слід відмітити, що на глобальних ринках сталевих продукції спостерігається спад, причиною якого експерти вважають надлишковий обсяг пропозиції при нестабільному попиті. Причина в тому, що економіки провідних індустриальних держав відновлюються після кризи повільно, а в країнах арабського світу триває нестабільність.

В той же час високі темпи зростання металургії демонструють Китай, Корея, Туреччина, Індія і Бразилія. Китай вже до кінця 2011 році може випустити металу більше, ніж він здатний поглинути. КНР за місяць виплавляє сталі удвічі більше, ніж Україна за рік! Значить, українську продукцію в майбутньому буде ще важче продати на світових ринках.

Нині конкурентоспроможність галузі передусім залежить від зниження енергоємності виробництва і зменшення споживання сировини. На сьогодні витрати електроенергії на українських підприємствах на одиницю продукції в 2,2 рази вищі, ніж у країнах ЄС, витрати газу більше на 50%, коксу - на 130-250 кілограмів на тонну продукції. Тому єдина конкурентна перевага вітчизняної металургії - низька зарплата. Це не може тривати вічно.

Висновки. В цілому, вступ до СОТ відіграв позитивну роль у розвитку металургійної промисловості але надати об'єктивну однозначну оцінку цього процесу надати важко. З одного боку неухильно підвищуються виробничі витрати через фінансову кризу, що відчутно вплинуло на собівартість продукції. З другого боку після вступу до Організації металургійна галузь виграла чи не найбільше серед інших секторів української промисловості: через відміну квотування у розмірі 1,3 млн. тон на ринках ЄС; ускладнення процедур антидемпінгових розслідувань та установа додаткових обмежень значною мірою сприяли просуванню вітчизняної продукції; завдяки вимогам СОТ вирішується проблема повернення підприємствам ПДВ.

Багато підприємств вже працювало в СОТ ще до 2008 року, тобто вже давно орієнтувалася на міжнародний ринок: змінивши ГОСТівські стандарти на міжнародні, і співпрацюючи з закордонними партнерами. А зі вступом до СОТ їх кількість лише стала більша.

Однак, українська металургія постійно скорочує обсяги виробництва, експорту та збільшує обсяги імпорту металопродукції. Отже, металургія України повинна стати вагомим складовим вітчизняної економіки 21-го століття, конкурентною у світі, «дружною» для робітників, які працюють на підприємствах, їх сімей, жителів прилеглих міст. Наступний рік може стати роком технологічної революції в галузі або роком її краху. Ключове завдання на середньострокову перспективу – модернізація, яка дозволить знизити

собівартість і збільшити прибуток, частину якого слід направити на підвищення зарплат.

Перелік посилань

1. Кобута І., Жигadlo В., Лужанська Т. Другий рік України у СОТ: тенденції у зовнішній торгівлі товарами та аналіз виконання зобов'язань/ За ред.. Марчіна Свенціцькі. - К.: Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки, 2010. - 80 с;

2. Н. Королевська. Чи виживе металургія. [Електронний ресурс]/ Н.Королевська// Економічна правда. – 2011. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/columns/2011/08/2/293359/>

3. Чигир С. СОТ шкодить Україні? [Електронний ресурс] / С. Чигир // Економічна правда. – 2010. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/4b55c11b2e2ad/>

4. Панченко В. Зменшення обсягів виробництва буде продовжуватись у 2010 р. [Електронний ресурс]/ Панченко В. // РБК-Україна. – 2010. – Режим доступу: http://www.rbc.ua/ukr/interview/show/v_panchenko_umenshenie_obemov_proizvodstva_budet_prodo1zhatsya_v_2010_g_25022010

Шевченко Т.Е.

доц., к.т..н. ФММ НТУУ «КПІ»

Мацульская Е.А.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

АНАЛИЗ ПОСЛЕДСТВИЙ ПРОЦЕССА ВСТУПЛЕНИЯ УКРАИНЫ В ВТО НА РАЗВИТИЕ МЕТАЛЛУРГИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

В статье освещены особенности и проблемы развития металлургической промышленности Украины за последние годы, место металлургии по сравнению с мировыми производителями, роль вступления государства в ВТО в развитии металлургии.

Ключевые слова: металлургическая промышленность, металлопродукция, экспорт, импорт, ВТО.

Shevchenko T.E.

assistant professor, candidate of Engineering, FMM NTU «KPI»

Matsulska O.O.

student of FMM of NTUU «KPI»

ANALYSIS OF THE CONSEQUENCES OF UKRAINE'S ACCESSION TO THE WTO ON THE DEVELOPMENT OF STEEL INDUSTRY

The article highlights the characteristics and problems of steel industry in Ukraine in recent years, the place of Ukrainian industry compared with the world's producers, the role of the state's accession to the World Trade Organization in the development of metallurgy.

Key words: steel industry, metal production, exports, imports, the WTO.
